

POLITSEI- JA PIIRIVALVEAMET

Igor Taro
Siseministeerium
info@siseministeerium.ee

Teie 18.09.2025 nr 1-6/3252-1

Meie 09.10.2025 nr 1.2-4/231-2

Arvamus ja kooskõlastus välismaalaste seaduse muutmise seaduse (tööjõupuudusega tegevusalade erisus) eelnõule

Siseministeerium (SiM) on edastanud Politsei- ja Piirivalveametile (edaspidi PPA) 18.09.2025 kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks välismaalaste seaduse muutmise seaduse (tööjõupuudusega tegevusalade erisus) eelnõu, mille osas tagasisidestab PPA järgmist.

Eelnõu seletuskirja kohaselt **leevendatakse** kõnealuse eelnõuga **kvalifitseeritud tööjõu puudust**, mis takistab Eesti ettevõtete tegevust ja pärsib majandusarengut. Samas aga sätestatakse antud eelnõuga, et tähtajalise elamisloa töötamiseks **võib anda töötamiseks tööjõupuudusega tegevusalal** (mitte ametikohal), kui välismaalase tööandja Eesti äriregistrisse kantud põhitegevusala kuulub Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud tööjõupuudusega tegevusalade loetelusse. PPA hinnangul planeeritavad VMS muudatused kalduvad seletuskirjas kirjeldatud eesmärgist kõrvale ning läbi selle võimaldatakse tööandjatel, kelle põhitegevusala kvalifitseerub tööjõupuudusega tegevusalade nõuetele, sisse tuua ka tööjõudu ametikohtadele, kus vastavat tööjõupuudust täheldada ei ole.

Lisaks peame oluliseks välja tuua, et iga uuendusega kaasneb ka IT arendus- kui inimressurss, sh koolitus- kui ka teavitustegevused. Lisaks menetluskoormusega toime tulemiseks, tuleb antud muudatust hinnata ja analüüsida laiemalt, arvestades mõju riigi avalikule korrale ja julgeolekule. Samuti, kas ka meie sotsiaalsüsteem ja haridusränne suudaks toime tulla planeeritavate mahtudega, mis antud muudatustega kaasnevad.

Ka on oluline välja tuua, et kõik muudatused, mis puudutavad elamislubade menetlusi, siis nende arenduste tegemiseks on vajalik ETR-i välja kolimine UUSIS-est, mis on RIS III etapi arendusplaanides aga selle jaoks ei ole veel PPA-l rahastust. PPA leiab, et vastavate muudatuste rakendamiseks on vajalik kindlasti ka RIS järgmiste etappide rahastuse tagamine.

Elamislubade menetlustele aitaks oluliselt kaasa, kui RiS-i raames saavad kõik vajalikud arendused tehtud ja PPA süsteemid toetaks soovitud tulemi saamist.

Samuti ei saa mainimata jätta, et PPA on endiselt seisukohal, et sisserände piirarvu regulatsioon vajab täielikult muudatust, mitte selle pidevat täiendamist täiendavate eranditega ning jätkuvalt ei toeta PPA uute erisuste loomist. Kehtivas VMS-is on juba täna kehtestatud 20 erandit ning leiame, et praegune üldreegel, mis kehtestab piirarvu, on kaotamas oma igasuguse mõtte ning see vajab kiiremas korras ümber vaatamist ja korrastamist. Täna kehtivad ränderegulatsioonid on keerulised ning nagu juba mainitud, paljude eranditega, mis teeb problemaatiliseks seaduslike aluste menetlemise, sh välismaalasel legaalselt tegutsemise kui ka nende järelevalve. Leiame, et regulatsiooni keerukusest tingituna, loob see võimalusi leiutada skeeme, et reeglitest mööda hiilida. Erandite hulk muudab rände põhireeglid, sh sisserände kvoodi, ebamõistlikuks.

Oleme jätkuvalt seisukohal, et VMS-i oleks vaja läbivalt uuendada ja mitte kehtestata järjest uusi erandeid. Töörände reeglid tuleks muuta üheselt arusaadavaks ja järgitavaks ning selle asemele, et luua uusi erandeid, vähendada nende hulka.

VMS-i on alates selle 1993. aasta esimesest redaktsioonist kasutusel sisserände piirarv. Läbi aastate on täiendatud erandite loetelu, millised rändeliigid ei ole piiratud sisserände piirarvuga. Erandeid on täna kokku 22. Kuigi jätkuvalt kehtestatakse igaks aastaks sisserände piirarv, mis on 0,1% Eesti alalisest elanikkonnast (s.t umbes 1300), siis kokku väljastab PPA aastas 6000-10 000 tähtjalist elamisluba tulenevalt eranditest, millal piirarv ei kohaldu (nt pereränne, õpperänne jne). Seega tänaseks on sisserände piirarv jäänud piirama osaliselt töörännet ja ettevõtluse eesmärgil elamisloa taotlejaid. Arusaadavalt on oluline Eesti tööturгу kaitsta ja võimaldada välismaalaste tööle võtmine vaid juhul, kui selleks on reaalne vajadus. Teeme ettepaneku muuta töörände regulatsiooni viisil, et tööle asumiseks peab välismaalane alustuseks taotlema viisa ja tööandja saama PPA-lt loa lühiajaliseks töötamiseks. Kui töötaja on aasta aega töötanud ja nii välismaalane kui ka tööandja täitnud välismaalaste seaduse tingimusi Eestis töötamise kohta, anda välismaalasele õigus taotleda ja saada elamisluba Eestis edasi töötamiseks. Seega oleme jätkuvalt arvamisel ja meie ettepanek oleks arvulisest piiramisest üle minna astmelisele töötamise õigusele. S.t kus esialgu antakse lühiajaline õigus Eestis töötamiseks ja kui selle nõ katseperioodi jooksul on täidetud Eestis töötamise reegleid (nii tööandja kui ka välismaalase poolt), siis on võimalik välismaalasel pikemaajaliselt Eestisse tööle jääda.

Täna on välismaalaste lühiajaliseks töötamiseks üldtingimused ja 16 erikategooriat töötamisest, kus kehtivad erireeglid ja erandid üldtingimustest. Samuti on täna tähtjalise elamisloa töötamise eesmärgil taotlemiseks üldtingimused ja 20 erikategooriat töötamisest, kus kehtivad erireeglid ja erandid üldtingimustest. Ei saa mainimata jätta, et tänane töörände regulatsioon on ebamõistlikult keeruline, liiga rohkete reeglite ja eranditega ning seetõttu, on selles keeruline orienteeruda nii tööandjatel, välismaalastel kui ka PPA-l, kes nende nõuete täitmist peavad hindama ja kontrollima. Selline erandite rohkus, kus erandite kategooriad on veel omavahel kattuvad ja sarnased, devalveerib üldreeglite mõtet ja tekitab palju ebaselgust.

Oleme endiselt seisukohal, et VMS-is on üksjagu ajale jalgu jäänud reegleid, mis tänaseks ei ole enam asjakohased ja neile pidevalt uute erandite loomine ei lihtsusta olukorda.

Lõppkokkuvõttes märgime veelkord, et erinevate muudatuste juhtimisel palume mõneks ajaks arendustegevustes rahulikumat perioodi, et saaksime juba otsustatud ja jõustuvaid muudatusi arendada, arendusvõlgasid vähendada ning varem planeeritud projektid ja tööplaani tegevused ellu viia.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Annika Karm
komissar
arendusosakond, identiteedi ja staatuste büroo,
õigusliku staatuse grupp
arendusekspert

